

OBERCZIÁN GÉZA
Néma vadászat

A nehéz faajtó halkán csukódott be mögöttük. Halották, ahogy a túloldalon ráfordítják a zárat. Nincs visszaút. Egy pillanatra rájuk borult a sötét, majd gyufa sercent, és egy petróleumlámpa világítani kezdett. Teljes volt a csend, az addig monotonnak mondható távoli ágyúzás hangja nem hatolt le ide, a föld alá.

– Menjünk! – súgta Majláth Géza gróf alig hallhatóan, mégis határozottan ötüznek a szűk alagútban. A halvány fényben arca szigorúnak, feszültnek látszott, de szemében gyöngédség volt, amint végignézett a családján. – Ahogy megbeszéltük! Gyerünk!

– A bokám! Au! – sikkantott Viktória, és elkapta az előtte botorkáló öccse kezét. – Kibicsaklott a bokám!

– Ne csináld, engem is elrántasz! – méltatlankodott Péter, és igyekezett elhúzni a karját.

– Csendben, némán! – suttogott hátra a gróf. – Mostantól vadásznak ránk. Amíg el nem érünk a tengerhez, mindenütt ellenségek vagyunk. Fogjuk meg egymás kezét. Haladjunk egyenletesen. Majd csak vége lesz ennek az alagútnak. Odaát már várnak minket – biztatta őket.

Tovább botorkáltak: egy férfi, egy asszony és négy gyermek, a föld alatt, a bizonytalan jövő felé.

Néhány perccel azután, hogy Végh János, az intéző ráfordította a kulcsot az alagút ajtajára és visszaigazította az álcázást biztosító nagy hordó előlapját a helyére, a nógrádgárdonyi Majláth kastély főbejárata előtt nagy csikorgással megállt egy orosz katonai terepjáró és egy zárt csapatszállító teherautó. Az elsőből fürgén kiugrott egy tisztí sapkás fiatalember, és egy papírt lobogtatva a kapus bódéhoz lépett.

– Parancsom van a kastélyt orosz haditulajdonba venni, kórháznak berendezni, a lakókat internálni! Azonnal vezessen a tulajdonoshoz! – Pattogó hangja ellensúlyozta erős akcentusát.

– Várni kell, kérem, míg szólok az intéző úrnak. Ő az illetékes. – A portás kurbilizott egyet a telefonon, füléhez tartotta a hallgatót, majd a másik kezében lévő tölcserbe kiabált: – Az intéző úrnak tessék szíves kijönni, mert rekvirálás van!

Végh János tíz perccel később ért oda.

– A gróf úr és családja elutaztak – mondta a tisztnek már a kastély fogadó szobájában. – Senki nincs itthon. A kastélyban csak a személyzet tartózkodik.

– Mikor utaztak el? – kérdezte az orosz. Az intéző lopva a nagy állóóra pillantott:

– Már jó ideje. – mondta mosolyogva.

*

1944. december 9., hajnali öt óra. Az időjárás nem kedvezett a vadászatnak, reménytelenül esett az eső előző este nyolctól. A kastély parkján keresztülcsergető Végh Attila csizmája cuppogott a sárban, és hullámokat vetett a pocsolyákban, ahogy az istállók felé sietett. Mindenáron ott akart lenni, amikor Georgina kisasszony felül a lovára, segíteni neki, tartani a lábát, míg nyeregbe száll – istenem, azok a lábak... – gondolta. Eszébe jutott a közös gyermekkoruk, ő egy évvel idősebb a lánynál, a játékaik, szinte mindig együtt voltak, amíg a grófkisasszonyt be nem íraták egy pesti leányneveldébe. A gróf úr lánya és az intéző fia. Egy idő után nem nézték jó szemmel a barátságukat, ami – legalábbis Attila részéről – komoly szerelemmé erősödött. Ő maga vállas, jóvágású fiatalember, szőke haja rövidre vágva, egyszerű, de praktikus falusi ruhában jár, még így is elegáns jelenség. Mostanában csak szünidőben találkozhattak, és akkor sem volt könnyű megközelítenie a lányt. Georgina tizennyolc éves, és gyönyörű, karcsú, magas nővé serdült, állandó mosollyal a szája szélén, nagy, dióbarna szemmel, hosszú hullámos barna hajjal, világos bőre szinte hófehérnek tűnt a sötét hajzuhatag mögött. Attila ábrándozott, megpróbálta elképzelni közös jövőjüket. Ő erdésznek akart tanulni, el is ment volna az egyetemre, de közbeszólt a háború. Most örül nagyon, mert Georgina is hazajött, bezárt az intézet, ahol tanult. Mire jó egy háború. Persze ettől még nem láthatja őt, amikor csak akarja, úgy kell kilesni az alkalmat, hogy kettesben lehessen vele akár csak egy percre is. Cserkészi a lányt, vadászik rá, anélkül, hogy megszólíthatná. Csak nézi és szereti némán. Tudja ezt a lány is, tetszik is neki ez a rajongás, de a régi pajtáság nála nem fordult komolyabbra.

Attila teljesen átázott, mire az istállókhoz ért. Azonnal szerelme lovát kezdte fésülni, díszíteni és felszerszámozni.

– Minden olyan legyen, mint egy átlagos vadászat! Georgina és Viktória kisasszonyoknak 22-es kispuska, Péter és István fiataluraknak pedig sörétes, hadd izzadjanak. A férfiaknak golyós puska. Mindenkinek 20 lőszer. A feleségemnek most sem kell fegyver – rendelkezett gróf Majláth Géza, miközben

a kastély társalgójának ablakán nézett ki az eső áztatva parkra. Láttá, ahogy Attila átvág a kis halastó melletti füves területen.

Nem mindegy már? – gondolta magában, mert mindig zavarta, ha a parkban ok nélkül füre lépnek az alkalmazottak.

– A fia taníttatását állom majd, ha lesz erre mód. Jó erdész lesz belőle. Ossa be ma a kisasszonyok mellé. És adja neki a régi puskámat. Megtarthatja. Én a fiúkkal leszek – mondta fennhangon.

– Igenis, gróf úr! – bólintott Végh János. – Köszönöm.

– Hallott ma már valamit Szécsény felől? – A gróf hangja fakó volt, épp, mint aki körül darabokra hullik minden.

– Ma, úgy tűnik, később kezdődik a műsor – válaszolta az intéző. – Még minden néma.

– És a barátaink, a megfigyelők jelen vannak-e már? – Gúny vegyült a kérdésbe és jó adag keserűség.

– Egyszer már hajnalban somfordáltak a hátsó kerítésnél, és egyikük a főkapu előtt is elsétált. Minden rendben volt, azt látták, amit kell. A portásnak ki is kiáltottam, hogy hét órakor lesz a kivonulás.

– Gyanútlanok akkor. Jó ötlet volt magától ez a vadászat, Végh. – A gróf eddig az ablakon nézett ki, most azonban az intéző felé fordult. – Van ott egy irat a dohányzóasztalon, a maga neve van rajta. Aláírtam. Magának adtam a házat, amiben lakik. A kocsmát az épületben meg kell tartania, az a Vermesé. – A gróf lassan beszélt, mint aki végrendelkezik. – A másik papír a hosszú cselédházról szól, azt a jelenlegi lakóknak adom. Így nem vehetik majd el – sóhajtott. – Vigyázzanak rájuk, ki tudja, mi marad meg a birtokból.

Az intéző magához vette az iratokat, és távozni készült.

– Maradjon még! – szólt a gróf. – Arra kérem, intézkedjék, hogy a lehető legkevesebb zajt csapják az emberek a vadászon a kivonuláskor és a hajtáskor is. Szeretném, ha még a vadak számára is nyilvánvaló lenne, hogy nem tartozunk azok közé a barbárok közé, akik bombákkal szórják meg a városokat, falvakat, erdőket, mezőket, mindent, ami egyáltalán él. Köszönöm.

Az intéző bólintott, majd felnézett a grófra, tekintetében elismerés, kétség és bizonytalanság keveredett. Hátat fordított és kiment.

A gróf rágyújtott egy szivarra. Sosem szokott reggel dohányozni, ám ez a nap sem szokásos. Szívesen ivott volna egy pohárka vodkát is, de tudta, minden

józanására szüksége lesz. Abban a pár napban Moszkvában, az év elején, reggelente oroszosan kezdték a napot a tárgyalások előtt. Mint Kállay miniszterelnök barátja és a tárgyaló küldöttség tolmácsa, minden eseményen részt vett, mindenről tudott, és a helyi protokoll rá is vonatkozott. Nagy volt a feszültség, jót tett az ital. Végül is Magyarország megszállásának elkerülése volt a cél. A tárgyalások nem sikerültek, viszont azóta sem a németek, sem az oroszok nem bíznak benne. Most is nagy a feszültség. Leverte a szivar hamuját egy hamutálba, és visszafordult az ablak felé.

A helyiség a kor divatos Bauhaus stílusában volt berendezve, sötétbarna faberakású falak, rajtuk az irányzat neves festőinek képeivel, Moholy-Nagy, Weininger és Bortnyik Sándor régebben rendszeres vendégei voltak a gróf apjának. Egyszerű szögletes fém- és fabútorok, mindegyik sötét tónusú. A felesége jobban vonzódott a régies dolgokhoz, ezért a kastély többi helyisége inkább klasszicista jegyeket hordozott. A gróf negyvennyolc éves, magas, erőteljes férfi volt, éppen megütötte a dér a halántékát. Most vadászöltönyt viselt, bricseszadrággal, magas szárú bőrcsizmával. Társaságban nagyon sármosnak tartották, és a hölgyek szívesen voltak a közelében. Ő pedig szívesen flörtölt néhanapján, de sosem szédült meg, hűséges volt a feleségéhez, ezt öt gyermeke is bizonyítja. Az első lánya, Mária már évek óta férjnél van, nem itt lakik szerencsére, mert nehezen viselné ezeket a napokat. Ő igazi művészlélek, fest, textileket sző, már kiállítása is volt Ausztriában, ahol él. Az igazi kedvence Georgina, az elegáns, nagyvilági ifjú hölgy, de ezt sosem vallaná be nyilvánosan. Viktória igazi kis bohóc, még tizenhat évesen is kelekótya, sosem áll be a szája, mindig vidám. A legbüszkébb mégis a két fiúra volt. Egy év különbséggel születtek, egyformák, fegyelmezettek, kötelességtudók, mint amilyen ő is volt gyermekkorában.

A hallból zsvivaj hallatszott, lelkes kiabálás, izgató dobogás, ahogy a család reggelihez gyülekezett. Ebben a pillanatban messze, de valójában mégis túl közel megszólaltak az ágyúk. Az oroszok kétségbeesett harcot folytattak Szécsényért, már öt napja változatlan intenzitással folyt az ostrom. A zajongás azonnal elült, félszeg motoszkálás lépett a helyébe. Belépett a grófné. Mielőtt megszólalt, gondosan becsukta az ajtót maga mögött.

– Megint kezdik, Géza. Nem lehetne már ma...? Ez így nem lesz jó. – Kérdően nézett a férjére.

– Így lesz jó, Anna, bízson bennem. Mindent megszerveztem. A vadászat kitűnő lesz. – A gróf simogatta a tekintetével, hangjában megnyugtató, arcán büszkeség. Micsoda asszony! Negyvenéves, szült öt gyermeket, és alakja olyan királynői, mintha egy romantikus regényből lépett volna ki. Majláth Géza azóta szerelmes volt belé, hogy először meglátta egy bálon, még régen, nagyon régen. Most férfiasan nadrág volt rajta csizmával, kosztümkabát kifejezetten lovagláshoz, haját hosszú kendő fedte, ajkán kevés rúzs.

– Jöjjön akkor, Géza, menjünk reggelizni. A gyerekek már várnak. – A grófnőnek elmúlt minden kétsége, csak az előttük álló feladatokra koncentrált. Az ágyúk távoli pufogása kísérte át őket az étkezőbe.

– Arra kérem a jelen lévő tisztelt ifjúságot, hölgyeket és urakat, hogy a mai vadászon viselkedjenek nagyon fegyelmezetten, koncentráljanak a vezényszavakra, mert semmiképpen sem szeretnénk, ha bárkit baleset érne. Hajtásban nagyon kell figyelni. – A gróf minden alkalommal elmondta ugyanezeket a vadászatok előtt, de most hangjának komolysága arra készítette a fiúkat is, a tizennégy éves Istvánt és az egy évvel idősebb Pétert, hogy abbahagyják a viháncolást, és apjukra figyeljenek. – A kisasszonyok Attilával mennek, és elfoglalják a magaslest. A fiúk velem lesznek. – Attila említésére Viktória felkapta a fejét, Georginára nézett, az összerezsent, és enyhén elpirult. Majd lesimította a ruháját, és a kávéjáért nyúlt. Viktória felcacagott.

A kivonulás olyan ünnepélyesre sikeredett, mint egy húsvéti körmenet. Egy hangos szó, egy kiáltás nem volt, egy kürt nem szólalt meg, csak tompán patanó vezényszavak indították a menetet. Legelől a hajtók, vagy hús, botokkal felfegyverzett legény, mögöttük lóháton a gróf és a grófné, utánuk a fiúk, aztán a két lány, és Georgina mellett büszkén, mint egy huszár, Végh Attila, vállán a gróftól kapott puskával. Georgina lovának sörénye és farka befonva, tomporán a szőrébe gondos kezek mintát fésültek. A lány barátságosan rámosolygott Attilára, amikor az felsegítette a nyeregbe. Leghátul egy szekér az ellátmánnyal, ami a zsákmányt is hivatott visszahozni. Az eső elállt, mintha az ég kegyes lenne a kivonulókhöz. Ahogy elhaladtak a Patvarc felé vezető út irányába, két gyalogos szegődött a nyomukba, egy harmadik távolabbról nézte őket távcsövön, majd ő is utánuk ment.

Amint a sort záró szekér is elhagyta a főkaput, az intező rögtön be is záratta, és gyors léptekkel az épü-

let felé indult. Odabent már vártak rá egyenruhás alakok, egymás közt halkán magyarul beszéltek, csizmájukra mamuszt húztak, úgy járták be fűgén, serényen az épületet. Pontos lista alapján az értékeket ládába csomagolták, és a kastély mögött egy pontra összehordták. Kilenc órakor egy teherautó érkezett, nagy vörös keresztel az oldalán, amelyre felpakoltak mindent, és az egyenruhásokkal együtt tizenöt percen belül úton volt.

A vadászatra tartó menet szinte hangtalanul haladt a kijelölt terület felé, csak a lovak patája és az emberek csizmája cuppogott a sárban, a szekér kereke nyikorgott. Attila sem merte megtörni a hallgatást, bár nagyon szeretett volna Georginával beszélni. Helyette közel léptetett, nézte a lányt, válluk összeért, amint egy szűkebb útszakaszon haladtak át. Georgina állta a fiú tekintetét, kicsit szaporábban vette a levegőt, de szemében szomorúság volt és búcsú. A fiú ezt nem vette észre, boldog volt, szinte szárnyalt az örömtől.

A hajtás már megkezdődött. A gróf ellenőrizte a fegyverét, majd segített a fiainak is tölteni, figyelmeztette őket, hogy övé az első lövés, és hogy amíg nincs célpont, a föld felé tartsák a fegyver csövét. Egy facsoport szélén álltak, füves területen, mögöttük a szekér és a grófné, aki aggodalommal vegyes büszkeséggel nézte komoly fiait. A lányok tőlük néhány méterrel följebb, a bozót túloldalán ültek a lesen. Mindkét csoport a patak völgy felé nézett, onnan várták a hajtókat és az állatokat. A gróf és Attila nagyvadra fegyverkeztek, a lányok kisebb ragadozókra, rókára, a fiúk apróvadra a söréttel, nyúlra, fácánra. Péternél, a nagyobb nál volt gyöngy-golyó is, ami vaddisznóra jó, de nem merte remélni, hogy kipróbálhatja.

A csörtetés hangja kezdte elnyomni a folyamatos ágyúzajt. Egyszerre egy harang kongását hozta a szél – tényleg, vasárnap van, a csitári templom harangozik – gondolta a gróf. És megjelentek az állatok, megzavarodva futottak a nyílt terepen mindenfelé. A fiúk izgalomba jöttek, emelgették a puskát, de még minden lőtávolon kívül volt. Egyszerre nagy szarvas bukkant elő, egyenesen feléjük tartott lassú ügetéssel. Furcsán nyugodtan mozgott, talán a kora miatt, hisz egész fehér volt a szőre, agancsa hatalmas, ekkorát talán még sosem láttak a környéken. A gróf a vállához emelte a fegyverét, a célkeresztbe igazította a szarvast, ami addigra megállt szemben vele. Mintha nézne engem – gondolta a gróf.

– Gyönyörű vagy, hatalmas! Már hallottam rólad apámtól, Öreg. Így emlegetett. – A szarvas kissé oldalt fordult, feltárva bal lapockáját, amely alatt a szíve dobog. A gróf célzott.

– Bumm! – suttogta a puska tusára, és leeresztette a fegyvert. Mire felnézett, a szarvas eltűnt. A két fiú csodálkozva nézett az apjára.

– Mi haszna a trófeának, ha nem örülhetünk neki? Tisztelnünk kell az életet és az értékeket. A birtokra vigyáznunk kell akkor is, ha minden jel szerint hamarosan elpusztul. Az ittmaradóknak, az utánunk jövőknek – mondta halkán, komolyan. A grófné hátulról hozzásimult, arcát az arcához szorította. Nem szólt.

Jöttek a vadak, nyulak, fácánok, a fiúk felkapták a puskát, és céloztak:

– Bumm! – suttogták a puskák tusának. – Bumm, bumm!

A lányokhoz is elértek a gróf szavai. Attila is hallotta, vállához emelte a fegyverét.

– Bumm! – suttogta a puska tusára, majd széles mosollyal közölte a meglepett lányokkal. – Gyönyörű találat, a gróf úr büszke lehet rám!

A lányok is céloztak, volt róka előttük több is.

– Bumm! – suttogták, és fellelkesedve nézték, ahogy elszaladnak az állatok, kiürül a rét, csak az értetlen hajtók állnak egy sorban a túloldalon. Georgina kipirultan Attilához fordult, arcát két kezébe fogta, és megcsókolta. A fiúval megfordult a világ, mire magához tért, a lányok már elvágattak a többiekkel. Felkászálódott a lovára, és utánuk eredt.

A távolból két alak nézte végig a vadászatot, nem értettek semmit, szemükkel a harmadik társukat keresték, végül a hajtók mögött találták meg, onnan figyelte az eseményeket.

– Igyiotti – dörmögte maga elé az egyik, kihúzta bakancsát a sárból, és megindult visszafelé. A másik nehézkesen követte.

*

Már magasan állt a nap, mire Attila előkerült. Boldog volt. A tegnapi vadászat után úgy érezte, egész közel került a családhoz, a gróf puskát ajándékozott neki, Georgina megcsókolta, minden tökéletes, szép az élet, kit érdekel, hogy ágyúznak arra messze? Fürgén indult a kastély felé, büszke vállán a puskával, mindenképpen találkozni akart szerelmével, nézni a gyönyörű szemét, simogatni a haját, csókolni, ölelni.

Az intéző háza szemben állt a kastély főbejáratával, csak az úton kellett átmenni. Már az ajtóban észrevette, hogy két orosz autó áll a kapu előtt, és katonák cigarettáznak, kezüket dobtáras géppisztolyaikon pihentetve halkán beszélgetnek.

Másik utat választott, elszaladt a patak felé a Vágiék kisháza előtt, majd a hosszúház takarásából a patvarci úton átkelve a szérűskert felől jutott be a parkba. A fák takarásában elosont a konyháig, de az tele volt oroszral, faltak két pofára mindent, amit találtak. A puskát átvette a nyakán, és az ereszen felmászott az emeleti teraszra. A grófék hálószobája nyílt ide és a lányoké. Georgina és Viktória egy szobában aludtak. Minden üres volt. Nyílt az ajtó, a leányszobába belépett az apja egy tányérsapkás orosz tiszttel, és magyarázott kézzel-lábbal, hogy az megértse:

– Elutaztak, tessék, nézd meg, üres a szekrény! – Kitérta a gardrób ajtaját. – Elvittek mindent magukkal, nem jönnek vissza. Látod, a fiókokban sincs semmi. – Széttárta a karját. – Nyisto! – mondta. Válaszul hatalmas pofont kapott az orosztól, aki a pisztolyával kezdett hadonászni, és valamit kiabált.

Attila nem értett semmit.

Hogyhogy elmentek? Mikor? Hiszen megcsókolt! – kergették egymást a gondolatai.

Levette válláról a puskát, tehetetlenül rázta az orosz felé, és szitkozódott.

Kár, hogy nincs lőszerem, minnek is vette vissza a gróf! – gondolta, amikor egy géppisztolysorozat vágott a hátába. Az első lövés a vadászat kezdete óta.

Kehely, 2006, aranyozott ezüstdomborítás, drágakövekkel

Fábián Attila felvétele